

الگوهای ارتباطی و رضایتمندی زناشویی در دانشجویان

محمد ابراهیم مداحی^۱، منا صمدزاده^۲، نصیرالدین جاویدی^۲

^۱ عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد : memadahi@yahoo.com

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی گرایش خانواده درمانی، دانشگاه علم و فرهنگ

چکیده

مطالعه حاضر رابطه بین الگوهای ارتباطی (ارتباط متقابل سازنده، طلبکار-بدهکار، و اجتناب متقابل) و رضایتمندی زناشویی را در دانشجویان متاهل بررسی کرد. شرکت کنندگان 62 نفر از دانشجویان متاهل بودند که به مقیاس های الگوهای ارتباطی (کریستینسن و سولواوی، 1984) و رضایتمندی (هودسن، 1992) پاسخ دادند. نتایج حاصل از همبستگی پیرسون نشان داد که نارضایتمندی زناشویی با الگوی ارتباطی متقابل سازنده رابطه منفی و با الگوهای ارتباطی طلبکار-بدهکار بویژه سبک ارتباطی مرد-طلبکار/زن-بدهکار و اجتناب متقابل رابطه مثبت نشان داد. این مطالعه نمایانگر گام مهمی در شناخت و بررسی اهمیت الگوهای ارتباطی بعنوان عاملی اثرگذار در عملکرد زناشویی است.

کلید واژه ها: الگوهای ارتباطی؛ ارتباط متقابل سازنده؛ طلبکار-بدهکار؛ رضایتمندی

ایران توسط ساعتی (1380) روی یک گروه نمونه ی 158 نفری از دانشجویان دانشگاه های تهران اجرا شد. میانگین این آزمون برای نمونه ایرانی 26/42 (sd=23/46) بدست آمد.

پرسشنامه الگوهای ارتباطی (CPQ)؛ کریستینسن و سولواوی (1984) پرسشنامه الگوهای ارتباطی (CPQ) را طراحی کرده اند. این مقیاس یک ابزار 35 آیتمی است که ارتباط زوجین را در سه مرحله از تعارض می سنجد: الف) زمانی که مسئله یا مشکلی رخ می دهد (از طریق سه آیتم سنجیده می شود)، ب) هنگام بحث در مورد آن مشکل (هجده آیتم وجود دارد که به بررسی رفتارهایی از قبیل انتقادگری، سرزنش گری، و اجتناب اختصاص یافته است) و ج) پس از بحث در مورد مشکل (سیزده آیتم وجود دارد که به پسایند های تعارض همچون کناره گیری متقابل و یا مصالحه می پردازد). زوجین هر یک بطور جداگانه، توصیفاتی را از این که بطور کلی در روابطشان چه چیزهایی رخ می دهد، می خوانند و براساس مقیاس لیکرتی «کاملا نا ممکن است (1) کاملاً ممکن است (9)» به الگوی خاصی که در روابطشان موجود است، اشاره می کنند. کریستینسن و شینک (1991) سه الگوی ارتباطی را بعنوان زیر مقیاس های CPQ در نظر گرفتند:

الف) خرده مقیاس ارتباط متقابل سازنده (هر دو به صحبت در رابطه با مشکل می پردازند و احساسات خود را بیان کرده و در گیر مذاکره و مصالحه می شوند، ب) خرده مقیاس طلبکار-بدهکار (یکی از زوجین غر می زند و مطالبه گر است در حالیکه دیگری کناره جویی می کند، و ج) خرده مقیاس اجتناب متقابل (هر دو از پرداختن به موضوع و هر گونه تماس فیزیکی و عاطفی در دوره بعد از تعارض اجتناب می کنند). پاسخ دهندگان مطابق یک مقیاس لیکرتی 9 گزینه ای (از کاملاً ناممکن است تا کاملاً ممکن است) به سؤالات پاسخ می دهند. صمدزاده (1390) بمنظور بررسی اعتبار و روایی پرسشنامه الگوهای ارتباطی (CPQ) در نمونه ای 401 نفری از کارمندان متاهل، آلفای کرونباخ 0/76 را گزارش کرد و از روایی این مقیاس حمایت کاملی به عمل آورد.

نتایج

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها در جدول 1 نشان می دهد که نارضایتمندی زناشویی با الگوی ارتباطی سازنده متقابل همبستگی منفی و معنادار (0/64) بدست داده است و با الگوهای ارتباطی طلبکار-بدهکار، مرد-طلبکار/زن-بدهکار، و اجتناب متقابل به ترتیب عبارتند از : 0/33، 0/34، و 0/34 که همگی در سطح 0/01 معنادار هستند. و تنها همبستگی الگوی ارتباطی زن-طلبکار/مرد-بدهکار با نارضایتمندی زناشویی ناچیز بوده است.

جدول 1

ضرایب همبستگی بین الگوهای ارتباطی و رضایتمندی (n=62)

روش

مطالعه حاضر از نوع همبستگی است. جامعه آماری این مطالعه، دانشجویان متاهل دانشگاه علم و فرهنگ بوده است. از این جامعه 162 نفر (82 زن-80 مرد) بطور داوطلبانه انتخاب شدند و به مقیاس هایی که در ادامه می آیند، پاسخ دادند: شاخص رضایت زناشویی؛ والتر دیلیو. هودسن (1992)؛ به نقل از ثنایی، (1387) بمنظور اندازه گیری مشکلات رابطه زناشویی این ابزار را ساخت. «شاخص رضایت زناشویی» یک ابزار 25 سؤالی است که برای اندازه گیری میزان، شدت یا دامنه ی مشکلات زن یا شوهر در رابطه ی زناشویی تدوین شده است. این شاخص دارای دو نمره ی برش است. یکی نمره ی (+5-) 30 که نمرات کمتر از آن نشانه ی عدم مشکلات مهم بالینی رابطه است. دومین نمره برش، 70 است. نمرات بالاتر از 70 تقریباً همیشه نشانه ی آن است که مراجع دچار استرس شدید است و احتمال تصور یا استفاده از نوعی خشونت برای حل مشکلات را می توان صریحاً ملحوظ داشت. مشاور یا درمانگر باید از وجود چنین احتمالی غافل نباشد. این آزمون در

زندگی افراد است. و یکی از عوامل مهم در برقراری و حفظ آن نوع ارتباط زوجین است. بدین خاطر مطالعه حاضر رابطه الگوی ارتباطی و رضایت زناشویی را بررسی کرد که با توجه به همبستگی های بدست آمده می توان چنین نتیجه گیری کرد که یکی از عوامل موثر در رضایتمندی زناشویی نوع الگوهای ارتباطی موجود بین آنهاست.

منابع

هودسن، دیلو. دیلو. (1992). *راهنمای نمره گذاری مقیاسهای والمیر. تمپه، آریزونا: کمپانی والمیر.*
 ساعتی، س. (1380). بررسی رابطه میان رضایت از زندگی زناشویی و همدم طلبی - دوری گزینی. پایان نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن، گروه مشاوره.
 صمدزاده، م. (1390). پرسشنامه الگوهای ارتباطی (CPQ): انطباق و واریس اعتبار و روایی در زنان و مردان متأهل ایرانی. پایان نامه جهت اخذ کارشناسی ارشد. دانشگاه علم و فرهنگ، تهران.
 میلر، ف. و همکاران (1388). *آموزش مهارت های ارتباط زناشویی (حرف زدن و گوش دادن به همدیگر).* مترجم فرشاد بهاری، رشد

- Baucom, B. Atkins, D., Eldridge, K., Sevier, M., Christensen, A. (2009). The language of demand/withdraw: Verbal and vocal correlates of demand/withdraw behavior. Unpublished manuscript University of California, Los Angeles.
- Bradbury, T. N., & Karney, B. R. (1993). Longitudinal Study of Marital interaction and dysfunction: Review and analysis. *Clinical Psychology Review*, 13, 15-27.
- Caughlin, J. P. & Scott, A. M. (2010). Toward a communication theory of the demand/withdraw pattern of interaction in interpersonal relationships. In S.W.
- Christensen, a., & Sullaway, M. (1984). Communications patterns Questionnaire. Unpublished questionnaire. Los Angeles: University of California.
- Eldridge, k. a., & Christensen, A. ., (2002). Demand - Withdraw Communication during Couple Conflict: A review and analysis. In P. Noller & J. A. Feeney (Eds), *Understanding marriage: Developments in The Study of Couple Interaction* (pp. 289-322).
- Heavey, C. L., Christensen, A., & Malamuth, N. M. (1995). The Longitudinal impact of demand and withdraw conflict. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 63, 797-801.
- Heffner, K., Loving, T., Kiecolt-Glaser, J., Himawan, L., Glaser, R., & Malarkey, W. (2002). Older spouses' cortisol responses to marital conflict: Associations with demand/withdraw communication patterns. *Journal of Behavioral Medicine*, 29, 317-325.
- Holley, S. & Levenson, R. (2010). Exploring the basis for gender differences in the demand-withdraw pattern. *Journal of Homosexuality*, 57, 666-684.
- Gottman, J. M ., & Krokoff, L. J. (2003). Marital Interaction and Satisfaction: A Longitudinal View. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. Vd. 57(1) US: American Psychology Association pp. 47-52
- Weiss, R. L., Hops, H., & Patterson, G. R. (1973). A Framework for Conceptualizing Marital Conflict: A technology for altering it, Some data for evaluating it. In F. W. dark & L. A. H armerlynck
- Weger, H. (2005). Disconfirming communication and self-verification in marriage: Association among the demand/withdraw interaction pattern, feeling understood, and marital satisfaction, *Journal of Social and Personal Relationships*, 22, 19-31.

نظرات	ارتباط متقابل سازنده	طلبکار-بدهکار	مرد-طلبکار/زن-بدهکار	زن-طلبکار/مرد-بدهکار	نقش ها در طلبکار-بدهکار	اجتناب متقابل
رضایتمندی	-.645**	.331**	.346**	.200	-.136	.349**
	.0001	.009	.006	.120	.293	.005

بحث

همانگونه که قبلا اشاره شد رابطه بین الگوی ارتباطی طلبکار-بدهکار با ناراضی زناشویی بیشترین نگرانی را برای متخصصین روانشناسی و مشاوره بوجود آورده است. این مطالعه با هدف بررسی رابطه رضایت زناشویی با الگوهای ارتباطی انجام شد. یافته ها نشان داد که ناراضی زناشویی با الگوی ارتباطی سازنده متقابل همبستگی قوی منفی (0/64) بدست آمد. و با الگوهای ارتباطی طلبکار-بدهکار، رابطه مثبت نشان داد. این نتیجه با یافته های مطالعه ویس و هیمان (1997)، ساقلین (2002)، توریل و دیگران (2004) که نشان داده بودند یکی از عوامل موثر در رضایتمندی زناشویی نوع الگوهای ارتباطی است، هماهنگ است.

تقریبا بیشتر یافته ها در زمینه الگوی طلبکار-بدهکار با ناراضی زناشویی مرتبطند. در این میان در انواع مختلف روابط (ازدواج کرده، هم خانه، هم جنس و زوجینی که به کلینک مراجعه نمی کنند) و فرهنگ های مختلف (آمریکای شمالی، استرالیا، اروپا، برزیل، تایوان و پاکستان) ارتباط الگوی طلبکار-بدهکار با ناراضی زناشویی بیشترین نگرانی را برای درمانگران بوجود آورده است (الدیج و کریستینسن 2002). ما می دانیم که این یافته ها تنها از یک مطالعه را نتیجه گیری نمی شود (هیفتر و همکاران، 2002) احتمالا به اندازه و ویژگی های نمونه (سن، طول مدت ازدواج، میزان رضایتمندی زوجین) بستگی دارد. بین الگوی طلبکار-بدهکار و ناراضی بیشترین نگرانی را برای متخصصان بوجود آورده است. همینطور ویگر (2005) گزارش کرد که رابطه بین طلبکار_بدهکار و رضایت زناشویی احساس ادراک شده توسط خود همسر نقش تعدیل کننده ای را در مردان بطور بیشتر و بطور کمتر در زنان بعهده دارد. مشابه با زوجین نا هم جنس گرا رضایتمندی در زوجین هم جنس گرا هم بطور کلی با الگوی طلبکار-بدهکار مرتبط است (باکوم و همکاران، 2009)، و تفاوت در میزان تغییر مورد نظر تفاوت مورد نظر را در نرخ رفتارهای طلبکارانه- کناره جویی در حین تعارض پیش بینی می کرد (هولی & لوینسون؛ 2010).

همانطور که قبلا اشاره شد، یکی از جالبترین جنبه های الگوی طلبکار/بدهکار در روابط زناشویی اینست که این الگو با دو «سبک مرد -طلبکار/زن-بدهکار» و «زن-طلبکار/مرد-بدهکار» قابل تصور است. در مطالعه حاضر نیز سبک ارتباطی مرد-طلبکار/زن-بدهکار با ناراضی زناشویی رابطه مثبت نشان داد. تحقیقات پیشنهاد می کنند که زنان با قدرت کمتر در فرهنگ های خاص ممکن است به کناره گیری تمایل داشته باشند (کایوگلین و اسکات، 2010).

همچنین مطالعه حاضر رابطه بین الگوی ارتباطی اجتنابی و ناراضی زناشویی را مثبت نشان داد. آقیفی و همکاران (2009) دریافتند که عدم رضایت گزارش شده بیشتر بلافاصله قبل از یک تعامل، اجتناب بیشتری که از طریق روش های مشاهده ای کدبندی و ثبت می شده است و اجتناب بیشتر از نقطه نظر برداشت از خود گزارش دهی همسر در طی تعامل پیش بینی کرد.

اگرچه افراد به دلایل مختلف ازدواج می کنند ولی اکثر آنان خواستار یک زندگی خوب و بدون تعارض هستند به عبارت دیگر زوجین در پی کسب رضایت زناشویی هستند که بدست آوردن این رضایت کار آسانی نیست. نظر به این که ازدواج های رضایت بخش موجب حفظ زن و شوهر از درماندگی روان شناختی و حوادث منفی زندگی می شود، پس رضایت زناشویی یک جنبه مهم از رضایت کل

